

De historiske tidsskrifter i dag – og i morgen

Dansk Historisk Fællesråds konference

Med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd afholdt DHF den 4. april 1992 en konference på Københavns Universitet, Amager, om de historiske tidsskrifters aktuelle situation og om deres fremtid. Baggrunden for initiativet er en konstatering af, at tidsskrifterne i mange henseender har trange kår: de kæmper om stort set samme marked, de kæmper om de økonomiske midler, de kæmper for at få stof (ikke mindst anmeldelser) i hus, de kæmper med en lang og dyr fremstillingsproces, – og de kæmper i et vist mål mod hinanden.

På konferencen, der havde 43 deltagere, var følgende tidsskrifter repræsenteret: 1066, Acta Archaeologica, Arbejderhistorie, Arkiv, Den Jyske Historiker, Fabrik og Bolig, Fortid og Nutid, Fund og Forskning, Heraldisk Tidsskrift, Historie, Historisk Tidsskrift, Journalen, Journal of Danish Archaeology, NordNytt, Personalhistorisk Tidsskrift, Scandia, Scandinavian Economic review, Siden Saxo, Uddannelseshistorie, Zise og Årbog for Arbejderbevægelsens Historie. Desuden var der repræsentation for DANDOK, Nordisk Forening for Videnskabelig Publicering, Undervisningsministeriets Forskningsafdeling og Statens Humanistiske Forskningsråd.

Konferencen behandlede følgende 5 temaer:

- Tidsskrifternes faglige indhold. Oplæg ved lektor Claus Bjørn, Københavns Universitet.
- Tidsskrifternes servicesider. Anmeldelser og debat. Oplæg ved overbibliotekar Erland Kolding Nielsen, Det kongelige Bibliotek.
- Tidsskrifternes forskningsformidlende rolle. Oplæg ved redaktør Gitte Meyer.
- Produktion, ny teknik og økonomi. Oplæg ved direktør Søren Nielsen, Infoplan.

- Tidsskrifternes fremtid. Oplæg ved redaktør Steen Ousager, Siden Saxo.

Claus Bjørn betonedede i sit oplæg tidsskrifternes paradigmeskabende og -bærende funktion og nævnte, at centrale historiske indsigter og faglige indsatser oftest ligger i tidsskriftsartikler fremfor i disputatser. Det voksende antal historiske tidsskrifter skaber risiko for et opsplittet fagligt miljø og for indsnævring. Nye spændende discipliner finder ikke vej til de generelle tidsskrifter. Claus Bjørn betragter tidsskriftsartiklen som en særlig genre og mener således ikke, at det komprimerede speciale hører hjemme i et tidsskrift. Claus Bjørn anbefalede en aggressiv redigering og debatstyring. Redaktionelt arbejde kræver stor indsats med risiko for knubs, men er beklageligvis ikke meriterende i forskersamfundet.

Erland Kolding Nielsen analyserede i sit oplæg servicesiderne i de tre »gamle« historiske tidsskrifter (Historisk Tidsskrift, Historie og Fortid og Nutid) og kunne bl.a. konkludere

- at serviceapparatet 1970–1991 er indskrænket.
- at den udenlandske dækning er tilfældig og beskeden
- at der er sket en udvidelse af den nordiske dækning
- at kriterierne for udvælgelse af bøger til anmeldelse er uigennemskuelige
- at anmeldelserne viser store kvalitetsudsving
- at abstracts og summaries mangler/savnes.

Erland Kolding Nielsen fremsatte afsluttende følgende »kætterske« konklusion: Hvis der er overlappning i tidsskrifternes dækning og ingen spændinger mellem redaktionsmiljøerne, burde man overveje en sammenlægning til eet større tidsskrift, der skulle komme 6 gange om året.

Gitte Meyer koncentrerede sit oplæg om spørgsmålet: bliver forskningen i de historiske

tidsskrifter formidlet på en måde, der kan vække interesse? På baggrund af læsning af 20 forskellige tidsskrifter kunne hun konkludere, at de fleste er »internt« skrevet, – tørt, teknisk og detaljeret. Det fængede de få gange, hvor en artikelforfatter knyttede an til nutiden og perspektiverede emnet, så det kunne bruges til aktuel eftertanke og til at justere egne vurderinger af nutidige forhold. Til gengæld advarede Gitte Meyer historikerne mod at lade sig trække med af den populærvidskabelige bølge. Som forskningsjournalist kunne hun erfare, at humaniora er på vej ind i produktionsverdenens varme, og forudse, at historikerne som andre humanister vil blive udsat for pres til at sætte store spørgsmål på enkle formler, der kan videregives som objektive kendsgerninger. Hvad der er brug for er tværtimod en historisk forskning, som stiller spørgsmål til nutiden, og en formidling, der lægger op til debat i stedet for at fastslå facts.

Søren Nielsen informerede om desktop publishing til produktion af historiske tidsskrifter og gennemgik i et plancheforedrag udstyr, anvendelse og perspektiver.

Steen Ousager indledte sit oplæg med en række betragtninger over den aktuelle situation for de historiske tidsskrifter, som han betegnede som kritisk. Der er for mange tidsskrifter, deres økonomi er dårlig, de konkurrerer om tilskud og læsermarked, og meget af deres stof er tilfældigt og uinteressant. Det hænder f.eks. så godt som aldrig, at et historisk tidsskrift får presseomtale. På denne baggrund fremkom han med et forslag om en arbejdsdeling mellem et stærkt fagligt/videnskabeligt tidsskrift og et tilsvarende stærkt formidlingsfocuseret magasin à la History today.

Det faghistoriske tidsskrift skulle således erstatte (eller samarbejde med) de tre »klassiske« historiske tidsskrifter (Historisk Tidsskrift, Historie, Fortid og Nutid). Det skulle have en temmelig høj udgivelsesfrekvens (4–6 hæfter om året), aktualitetsperspektiv, udfarende redaktion, som skal sikre spændvidde i en faglig debat, bedre anmeldelser, forskningsoversigter og -temaer. Det fagformidlende magasin skulle udkomme 6–8 gange årligt i god lay-out, med billeder, journali-

stisk tilgang, aktuelle interviews, orientering om initiativer, større projekter og forskningsresultater, og ikke mindst med anmeldelser i form af kort og præcis præsentation, så alle historisk interesserede får en chance for på eet sted at følge med i strømmen af publikationer.

Det vil være nødvendigt med ansættelse/aflønning af bladfaglig medarbejder, faghistoriker og evt. lay-outmedarbejder samt at tilknytte et redaktionspanel med »kontakterne i orden«. Det vil være naturligt via EF-midler at få de bedste artikler fra en årgang oversat til et hovedsprog og udgivet.

Diskussionen viste klart, at flertallet af konferencedeltagerne ser positivt på mangfoldigheden af de historiske tidsskrifter, ligesom ingen af de tre »klassiske« tidsskrifters redaktører ønsker at fusionere.

Diskussionen viste ligeledes klart, at der er interesse og behov for relancering og koordinering af tidsskrifternes læserservice, både hvad angår anmeldelser, forsknings- og andre faglige oversigter.

Selvom der er en vis tiltro til, at nogle af tidsskrifternes økonomiske problemer vil kunne afhjælpes af nye tekniske hjælpemidler, mener man dog ikke, at tidsskrifterne vil kunne undvære støtte. Spørgsmålet om Statens Humanistiske Forskningsråds tilskuds-politik blev rejst under diskussionen, og her viste der sig fuldkommen enighed om, at der ikke bør anlægges kvantitative eller mekaniske kriterier for støtte, men at den skal bero på formål og kvalitet.

Konferencen afsluttedes med et forslag fra DHF om fælles folder eller hæfte, hvor hvert tidsskrift får en side til præsentation.

Med konferencen er der taget et første skridt til en dialog og opgavekoordinering af tidsskriftredaktionerne imellem. Og det er i grunden slet ikke så lidt!

Grethe Ilsø

Bemærk: DHF har udarbejdet en rapport fra konferencen. Rapporten kan rekvireres, så langt oplag rækker, ved fremsendelse af 15 kr. til portodækning (check eller frimærker) til DHF – Postboks 661 – Jagtvej 10 – 2200 København N.